

داوری آژانس اتمی

در

توافق جامع

امیرفیض- حقوقدان

انگیزه تنظیم این تحریر خبری است که آسوشیتد پرس همین دیروز منتشر ساخت مبنی بر اینکه توافق محرمانه آژانس اتمی بین المللی با ایران، درخصوص بازرسی ها مبنی بر اعتماد بین آژانس و ایران و ارجاع موضوع بازرسی به خود کارشناسان ایران بوده است.

گرچه آسوشیتد پرس مدعی شده که متن این توافق محرمانه رادیده و باز گرچه دبیرکل آژانس خبرمبوررا نادرست و ناقص خواند که البته با تکذیب فرق دارد، معهذا اهمیت موقعیت آژانس اتمی در توافق جامع خیلی با اهمیت و تاثیر پذیرتر است از مفهوم توافق محرمانه بین آژانس و ایران.

اساسا مقام و موضع داور در عهدنامه ها و یا ارجاع اختلاف بسیار با اهمیت است و کار حکم قطعی دادگاه را میکند. وقایع مهمی در تاریخ ثبت است که با حکم داور به اجرا درآمده است؛ از جمله واقعه بنی قریظه در تاریخ اسلام که به داور سعد بن معاد؛ اموال قریظیان تماما ضبط محمد شد و گردن ۷۰۰ اسیر قریظی را هم علی مجری حکم داور، گردن زد و پیام محمد هم این بود که (حکم سعد بن معاد حکم خداست).

داور توافق جامع

آژانس اتمی داور توافق جامع معرفی شده است؛ اهمیت این نقش داور برای آژانس در توافق جامع اظهار من الشمس است حرف آخر را در مورد اختلافات ناشیه از اجرای توافق جامع میزند و بنا بر سنت محمد حرف و حکم داور حکم خداست برای جمهوری اسلامی.

هدفهای آژانس در رابطه با داور

آژانس دو هدف و تکلیف و ماموریت دارد:

۱. یکی ترویج و توسعه استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای
۲. دوم نظارت بر فعالیت های کشورهای دارنده تکنولوژی هسته ای جهت کسب اطمینان از اینکه این فعالیت ها تنها مقاصد صلح جویانه دارد.

تکلیف ووظیفه دوم آژانس که مستلزم نظارت و بازرسی مدام تاسیسات هسته ای ایران است موقعیتی راب رای آژانس بوجود میآورد که نمیتواند داور اختلاف بین ایران و ۱+۵ باشد (قانون داورى بین المللی).

تکلیف مزبور دراین مدارقرارگرفته که درصورت گزارش آژانس به هیئت حکام آژانس، پرونده به شورای امنیت ارجاع میگردد. کاری که قبلاهم ازسوی آژانس علیه ایران انجام شده است.

اساسا ماموریت حقوقی و بین المللی آژانس، آژانس را درمقام مدعی آنهم درنقش دادستان قراردادده وبا داشتن حق بازرسی و دیگر حقوق خاصه که برتمام فعالیت هسته ای یک کشوراشراف میآید نمیتواند واجد اهلیت و صفات داور باشد.

حقوقی که در توافق جامع به داور (آژانس اتمی) داده شده مبنی براینکه گزارش آژانس تا پایان سال جاری مسیحی ملاک تصمیم گیری ۱+۵ درمورد تحریم ها و اجرای توافق جامع خواهد بود، مورد دیگری است که سالب اهلیت آژانس اتمی برای قبول داورى درتوافق جامع است. زیرا از نظر حقوقی داور و یا قاضی نسبت به موردی که قبلا اظهار نظر کرده نمیتواند داورى و یا قضاوت کند یعنی اظهار نظر قبلی، داورو یا قاضی را از حالت بیطرفی خارج میسازد.

در بند چهارم ماده ۱۱ قانون داورى بین المللی استقلال و بی طرفی داور از شرایط اساسی اهلیت داور است که همان ماده مقرر داشته در صورتی که داور فاقد حالت و موقعیت بی طرفی و استقلال باشد قابل جرح است (جرح داور و یا شاهد به معنای رد است).

به سراغ ماده ۱۲ همان قانون میرویم که هدایت بیشتری خواهیم گرفت

داور در صورتی قابل جرح است که اوضاع و احوال موجود باعث تردید های موجهی در خصوص بی طرفی و استقلال او بشود و یا اینکه واجد اوصافی که مورد توافق و نظر طرفین بوده است نباشد. هر طرف صرفا به استناد علی که پس از تعیین داور از آنها مطلع شده است؛ میتواند داورى را که خود تعیین کرده و یا در جریان تعیین او مشارکت داشته است جرح کند.

جمهوری اسلامی که طرف توافق جامع است؛ نمیتوانسته داورى آژانس اتمی را بپذیرد زیرا به عدم استقلال فکری و بی طرفی او در مسئله مرافعات انرژی هسته ای با ایران آگاه بوده است دلایل توجیهی این اظهار میتواند چنین باشد.

❖ آژانس اتمی به درست و یا غلط، به اشتباه و یا تعمد و دشمنی، گزارشی علیه فعالیت اتمی ایران به هیئت حاکم و بعد هم به شورای امنیت داده است که عملا مدعی وشاکی ایران شناخته شده است. شاکی نمیتواند داور عهدنامه توافق جامع باشد.

❖ جمهوری اسلامی ترور دانشمندان اتمی ایران را نتیجه ملاقات مامورین آژانس و دانشمندان اتمی ایران میداند، درست و یا غلط بودن این ادعا جمهوری اسلامی را در موقعیتی قرار میدهد که نمیتواند به اعتبار اصل (بیطرفی داور) آژانس اتمی را درمقام داور بپذیرد و اساسا این تکلیف

متقابل برای داور هم هست که بمناسبت اتهاماتی که از جانب جمهوری اسلامی و سران آن به شخص دبیرکل آژانس متوجه شده از قبول داوری امتناع کند.

آقای مهرداد بذریاش عضو هیئت رئیسه مجلس گفته است:

آژانس بین المللی انرژی هسته ای به طور حساب شده ای اطلاعات مربوط به فعالیت های هسته ای ایران را جمع کرده و در اختیار سرویسهای جاسوسی غرب قرار داده است و ترور آقایان علی محمدی، احمدی روشن، شهریاری و رضائی نژاد حاصل گزارشهایی بود که آژانس در اختیار این سرویسها قرار داده بود.

❖ اتهام عدم استقلال و بیطرفی آژانس اتمی تنها متوجه آرمانو دبیرکل فعلی آژانس نشده بلکه متوجه کل آژانس است چنانکه آقای محمد البرادعی در کتابش مدعی شده که در ملاقات با جورج بوش به جانبداری آمریکا و علیه ایران راهنمایی داده است.

همین حالت نقض بیطرفی و استقلال آژانس در زمان البرادعی، در زمان آرمانو هم به وجه دیگری ادامه داشته است که آقای صالحی وزیر خارجه جمهوری اسلامی در سال ۹۱ گفته است: **«گزارشات مغرضانه آمانو چوب حراج به آبروی آژانس است».**

کشوری که آژانس را در موقعیت دشمنی آنهم در حد گزارشات مغرضانه میدانند آگاه است که داور فاقد استقلال و انصاف و بیطرفی است و نمیتواند به داوری او در این امر مهم تن دهد، مگر قضیه در محور تبانی چرخش داشته باشد.

❖ شیخ حسن روحانی هم در کتابش از سازشکاری و تبعیت آژانس از سیاست آمریکا و خسارات سنگینی که نتیجه آن بود توضیحاتی آورده است.

❖ خاتمی هم آژانس اتمی را به خیانت و بی اخلاقی متهم کرده است که برخلاف قولش عمل کرده و ایران ناچار شده تمام فعالیت های هسته ای خود را متوقف کند.

❖ آقای ظریف که همین دسته گل! توافق جامع را با داوری آژانس به گردن ایران انداخته در کتابش آژانس را متهم به حق کشی ایران و برای تامین رضایت آمریکا برای ابقای یک دوره دیگر در مقام دبیرکل آژانس، پرونده ایران را به شورای امنیت فرستاد و اینهمه زحمت و خسارات را متوجه ایران ساخت.

❖ احمدی نژاد هم گفت: **«آژانس اتمی تحت نفوذ آمریکاست» (حسن روحانی در کتابش)**

با توجه به شهادت و قرآنی که یاد شد جمهوری اسلامی خاصه مامورین آن نمیتوانسته اند با علم به موقعیت آلوده آژانس اتمی فصل داوری آنرا تائید کنند و به آژانس اتمی که اهلیت و صلاحیت قراردادی ندارد تفویض اهلیت بنمایند.

پنهان کاری آژانس با ایران

در باب اهمیت استقلال و بیطرفی داور، بند دوم ماده ۱۲ صراحتی دارد که با توجه به مناقشات لفظی در مورد قرار پنهان بین آژانس اتمی و ایران قابل استناد است.

در بند مزبور آمده است:

«شخصی که به عنوان داور مورد پیشنهاد قرار میگیرد باید از هرگونه اوضاع و احوالی که موجب تردید موجه در مورد بیطرفی و استقلال او میشود افشا نماید و داور باید از موقع انتصاب به عنوان داور در طول جریان داوری حتی اوضاع و احوالی را بدون تاخیر به طرفین اطلاع دهد مگر اینکه قبلاً آنها را از اوضاع و احوال مزبور مطلع کرده باشد».

تطبیق مورد

به استناد قانون مزبور بمناسبت اینکه آژانس اتمی در مقام داوری توافق جامع قرار گرفته است باید اوضاع و احوالی که سبب تردید در استقلال و بیطرفی او میشود از جمله مذاکرات محرمانه با ایران را افشا کند. باید فرق گذاشت در موقعیت حقوقی آژانس که واجد این حق باشد که مذاکرات محرمانه خودش را افشا نکند با موقعیت کنونی که نقش داور را دارد و حکم قانونی بر عمل او وارد شده است. پنهان کاری آژانس در مقام داوری که مورد ایراد کنگره آمریکا قرار گرفته ایرادی بجا و از اسباب تردید در استقلال و بیطرفی داور میشود کسانی که اصرار دارند و حق میدهند به آژانس که پنهان کاری در مورد توافق محرمانه را ادامه دهد موقعیت آژانس را در داوری در محاسبه منظور نمیدارند.

در ماده ۱۸ قانون داوری یکی از تعهدات ضمنی داور رفتار متساوی با طرفین دعواست. قرار محرمانه آژانس با ایران و همچنین حضور آماو در کنگره آمریکا برای توضیح، رفتار متساوی با طرفین دعوا محسوب نمیشود.

مقاومت و خودداری آژانس از افشای قرار محرمانه با ایران دقیقاً رفتاری خلاف صراحت قانون است که ابعاد رد صلاحیت و اهلیت آژانس را تصاعد میدهد.

صرف نظر از اینکه مذاکرات محرمانه آژانس و ایران چه بوده، نفس عمل، یعنی انجام مذاکره محرمانه خاصه با مقاومت آژانس در اختفای آن، اهلیت آژانس را در داوری معلق میسازد.

اضافه بر این ممنوعیت

اضافه بر ممنوعیت های ناشی از اهلیت آژانس اتمی برای قرار گرفتن در مقام داوری باید به ممنوعیت های قانونی هم توجه داشت.

❖ ماده ۱۳۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی میگوید دولت و موسسات دولتی نمیتوانند اختلافات خودشان را در عرصه بین المللی بدون تصویب مجلس به داوری ارجاع کنند.

ماده مزبور کلی است و چه داور واجد شرائط اهلیتی باشد و چه نباشد ارجاع به داوری در موضوع توافق جامع و یا هر موضوع دیگر که مربوط به مسائل بین المللی میشود اول باید کسب اجازه از مجلس بشود و بعد مسئله اهلیت داور میتواند مطرح گردد.

مسئله حساس در فرصت آتی

اینجا مسئله حساسی به پیشواز بحث میاید و آن این است که آیا نمایندگان ایران در مذاکرات هسته ای اجازه ارجاع موضوع اختلاف و توافق جامع رابه داوری، خاصه داوری آژانس اتمی داشته اند؟ تصور میشود موضوع مزبور به تحریر دیگری نیازمند باشد.

❖ ماده ۱۱ قانون داوری در عهدنامه های بین المللی این الزام را ارائه داده است که «طرف ایرانی نمیتواند مادامی که اختلاف ایجاد نشده است به نحوی از انحاء ملتزم شود که در صورت بروز اختلاف حل آنرا بیک ویا چند نفر رجوع کند که آن شخص ویا اشخاص حقوقی دارای همان تابعیتی باشند که طرف یا اطراف وی دارند».

(قانون مزبور در ۲۶ شهریور ۷۶ بتصویب مجلس اسلامی ودر تاریخ ۷۶/۷/۹ بتصویب شورای نگهبان رسیده است)

ماده مزبور مشتق از حقوق اسلامی است که اجازه نمیدهد اختلافات بین مسلمانان ویا مسلمانان با کفار به داوری کفار ارجاع شود.

ممنوعیت دیگر، قانون حاکم بر داوری است

یکی دیگر از شرائط لازم برای قرارداد داوری تعیین قانون حاکم بر امر داوری است. یعنی داور سیستم حقوقی کدام یک از طرفین دعوا را ملاک عمل قرار خواهد داد - قانون مزبور میگوید در صورت عدم تعیین قانون حاکم از جانب طرفین دعوا (دقیقا آنچه در توافق جامع به آن توجه نشده) از قوانینی استفاده خواهد شد که برای حل اختلاف مناسب تشخیص داده شود.

قانون اساسی جمهوری اسلامی و حقوق اسلامی اجازه نمیدهد که قانون کفار ناظر بر عمل مسلمانان موجه شناخته شود.

اشاره محمل

در رابطه با مسئله پنهان کاری آژانس اتمی و ایران که امروز یکی از مسائل بسیار مهم مذاکرات هسته ای شده است آقای اصغری عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس اسلامی گفت: «وقتی از آقای صالحی رئیس سازمان انرژی اتمی ایران صحت خبر حضور آمانو در کنگره آمریکا جويا شدم ایشان گفت: «توافق محرمانه ای بین ایران و آژانس وجود ندارد که آمانو بخواهد سناتورهای کنگره آمریکا را از آن مطلع کند» آقای اصغری گفته است «این در حالی است که گویا وضعیت طور دیگری است» تو خود حدیث مفصل بخوان از این خرتوخری.